RETTENS DOM (Anden Udvidede Afdeling)

11. marts 1999 *

I sag T-145/94,

Unimétal — Société française des aciers longs SA, Rombas (Frankrig), ved advokat Antoine Winckler, Paris, og advokat Caroline Levi, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokaterne Elvinger & Hoss, 15, Côte d'Eich,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, først ved Julian Currall, Kommissionens Juridiske Tjeneste, og Géraud de Bergues, der er udstationeret som national ekspert ved Kommissionen, derefter ved generaldirektør Jean-Louis Dewost, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Julian Currall og Guy Charrier, der er udstationeret som national ekspert ved Kommissionen, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt,

* Processprog: fransk.

vedrørende en hovedpåstand om annullation af Kommissionens beslutning 94/215/EKSF af 16. februar 1994 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 vedrørende aftaler og forskellige former for samordnet praksis mellem europæiske producenter af stålbjælker (EFT L 116, s. 1),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Anden Udvidede Afdeling)

sammensat af dommer C.W. Bellamy, som fungerende afdelingsformand, og dommerne A. Potocki og J. Pirrung,

justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 23., 24., 25., 26. og 27. marts 1998,

afsagt følgende

Dom [1]

Sagens faktiske omstændigheder

A — *Indledende bemærkninger*

1 Nærværende sag vedrører en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 94/215/EKSF af 16. februar 1994 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 vedrørende aftaler og forskellige former for samordnet praksis mellem europæiske producenter af stålbjælker (EFT L 116, s. 1, herefter »beslutningen«), hvorved den fastslog, at 17 europæiske stålvirksomheder og en af deres faglige organisationer i strid med EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, havde deltaget i en række aftaler, vedtagelser og former for samordnet praksis vedrørende fastsættelse af priser, opdeling af markeder og udveksling af fortrolige oplysninger om Fællesskabets marked for stålbjælker, og pålagde 14 virksomheder inden for denne sektor bøder for de mellem den 1. juli 1988 og den 31. december 1990 begåede overtrædelser.

2 Ifølge beslutningen er Unimetál — Société française des aciers longs SA (herefter »Unimétal«) den største producent af lange produkter i den franske Usinor Sacilor-koncern, hvori selskabet indgår som et 100%-ejet datterselskab. I 1990 beløb Unimétal's omsætning sig til 6,896 mia. FRF, heraf 1,164 mia. FRF,

1 — Der gengives kun de præmisser i nærværende dom, som Retten finder det relevant at offentliggøre. De øvrige præmisser er i det væsentlige identiske med eller ligner præmisserne i Rettens dom af 11.3.1999, sag T-141/94, Thyssen mod Kommissionen, Sml. II, s. 347, med undtagelse af præmis 413-422, som ikke har noget modstykke i nærværende dom. Endvidere er de overtrædelser af traktatens artikel 65, stk. 1, som sagsøgeren kritiseres for på visse nationale markeder, ikke identiske med dem, der er gjort gældende over for sagsøgeren i sagen Thyssen mod Kommissionen. I nærværende sag er den delvise annullation af beslutningens artikel 1 i det væsentlige begrundet med, at der savnes bevis for sagsøgerens deltagelse i den overtrædelse, der omhandles i punkt 1 i domskonklusionen i nærværende dom.

svarende til 168 mio. ECU, fra salget af stålbjælker i Fællesskabet. Usinor Sacilor SA (herefter »Usinor Sacilor«) er et statsejet holdingselskab, der forener de fleste af Frankrigs stålproducerende virksomheder, og den næststørste stålproducent i verden. I 1990 havde selskabet en konsolideret omsætning på 96 053 mio. FRF.

[...]

D — *Beslutningen*

47 Beslutningen, som blev modtaget af sagsøgeren den 3. marts 1994, ledsaget af en skrivelse fra Van Miert af 28. februar 1994 (herefter »skrivelsen«), indeholder følgende konklusion:

»Artikel 1

Følgende virksomheder har, i den udstrækning, der er beskrevet i denne beslutning, deltaget i de under deres respektive navne anførte former for praksis, der har hindret, begrænset eller fordrejet den normale konkurrence på det fælles marked. Hvor der idømmes bøder, er overtrædelsens varighed angivet i måneder, dog ikke for så vidt angår harmoniseringen af tillæg, hvor virksomhedernes deltagelse er angivet med et 'X'.

[...]

Unimétal

a) Udveksling af fortrolige oplysninger gennem Poutrelles-udvalget (30)

b) Prisfastsættelse i Poutrelles-udvalget (30)

c) Fastsættelse af priser på det italienske marked (6)

d) Fastsættelse af priser på det danske marked (16)

e) Markedsdeling, 'Traverso-systemet' (3 + 3)

f) Markedsdeling, Frankrig (3)

g) Markedsdeling, Italien (3)

h) Harmonisering af tillæg (x)

i) Fastsættelse af priser på det franske marked

[...]

Artikel 4

For de i artikel 1 angivne overtrædelser, som fandt sted efter den 30. juni 1988 (31.12.1989[2] for Aristrain's og Ensidesa's vedkommende), pålægges følgende bøder

[...]

Unimétal SA	12 300 000 ECU

[...]

2 — Denne dato angives i den franske og den spanske version af beslutningen. Den tyske og engelske version angiver datoen 31.12.1988.

Artikel 6

Denne beslutning er rettet til:

[...]

— Unimétal

[...]«

[...]

Hovedpåstanden om annullation af beslutningen

[...]

A — *Tilsidesættelsen af sagsøgerens ret til kontradiktion*

Begrænsningen af adgangen til Kommissionens sagsakt

[...]

Rettens bemærkninger

[...]

86 For så vidt angår anbringendet om, at Kommissionen afslog at give sagsøgeren et ikke-fortroligt sammendrag af en række dokumenter, der var klassificeret som undtaget fra aktindsigt, efter at den i første omgang havde tilbudt at gøre det, bemærkes, at sagsøgerens anmodning vedrørte så godt som samtlige dokumenter med denne klassificering (dvs. flere hundrede dokumenter, og ikke ca. 20 dokumenter, således som sagsøgeren anfører i sine skriftlige indlæg), hvorved selskabet som eneste begrundelse angav, at det »ønskede at godtgøre, at det ikke havde deltaget i visse af de påtalte former for praksis«. Retten finder, at Kommissionen med føje afslog at imødekomme en sådan anmodning, hvis begrundelse er formuleret så generelt, at det svarer til, at der ikke er givet en begrundelse.

87 Det må endvidere fastslås, at disse dokumenter ikke er blevet gjort gældende over for sagsøgeren og ikke indeholdt noget, der taler til sagsøgerens fordel, hvilket sagsøgeren i øvrigt ikke har bestridt efter at have fået aktindsigt under sagen for Retten i medfør af kendelsen af 19. juni 1996.

88 Retten finder, at sagsøgeren under disse omstændigheder ikke har godtgjort, at selskabet ikke under den administrative procedure fik adgang til at udtale sig om de dokumenter, der blev gjort gældende over for sagsøgeren i meddelelsen af klagepunkter.

[...]

Den subsidiære påstand om annullation af bøden eller i det mindste nedsættelse af dens beløb

[...]

Forhøjelsen af bøden, som Usinor Sacilor er pålagt for sin adfærd

593 Det fremgår af de detaljerede forklaringer, som Kommissionen har afgivet under sagen, at bøden, som er pålagt sagsøgeren for harmoniseringen af tillæg, er blevet forhøjet med 10% for at tage hensyn til den omstændighed, at sagsøgerens moderselskab, Usinor Sacilor, havde foreslået denne harmonisering.

594 Det må fastslås, at denne skærpende omstændighed overhovedet ikke er omtalt i beslutningen, og at den for første gang blev nævnt i sagsøgtes svar af 19. januar 1998 på Rettens skriftlige spørgsmål. Beslutningen er følgelig behæftet med en fuldstændig mangel på begrundelse på dette punkt.

595 Heraf følger, at beslutningens artikel 4 skal annulleres, i det omfang den pålægger sagsøgeren en forhøjet bøde som sanktion for den rolle, som Usinor Sacilor spillede som initiativtager til harmoniseringen af tillæggene.

596 Det fremgår i øvrigt af de detaljerede forklaringer, der er givet af sagsøgte under sagens behandling, at bøden, som blev pålagt sagsøgeren for udvekslingen af fortrolige oplysninger, blev forhøjet med 10% med den begrundelse, at Usinor Sacilor havde varetaget sekretariatsfunktionen for Poutrelles-udvalget, hvilket sagsøgeren i øvrigt ikke har bestridt.

597 Når henses til de anførte bemærkninger i beslutningens betragtning 321, hvori Kommissionen udtaler, at »ved beregningen af de bøder, der pålægges Unimétal, tages der hensyn til den adfærd, der er udvist af moderselskabet, som stillede administrativ bistand til rådighed for Poutrelles-udvalget«, kan beslutningen ikke anses for behæftet med en manglende begrundelse på dette punkt. Disse bemærkninger gjorde det muligt for sagsøgeren at forstå, at Kommissionen gjorde selskabet ansvarligt for moderselskabets adfærd, som bestod i, at dette ved at varetage sekretariatsfunktionen fremmede begåelsen af de overtrædelser, der fandt sted inden for Poutrelles-udvalget, og at selskabets bøde blev forhøjet af denne grund. I stævningen har sagsøgeren i øvrigt bestridt denne ansvarspålæggelse og den nævnte forhøjelse af bøden under påberåbelse af en række materielle argumenter (jf. præmis 561 og 562 ovenfor).

598 Vedrørende det sidstnævnte forhold skal det i første række bemærkes, at der ikke er nogen modsigelse mellem beslutningens betragtning 321 og 285. Således hævder Kommissionen på ingen måde i beslutningens betragtning 285, at Usinor Sacilor's deltagelse i aktiviteterne i Eurofer/Skandinavien-gruppen, som selskabet varetog sekretariatsfunktionen for, ikke udgjorde en medvirken til en overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1. Kommissionen angiver i det højeste, at dette bidrag ikke var tilstrækkeligt »væsentligt og individuelt« til at begrunde, at der blev vedtaget en særskilt beslutning ved siden af den, der var rettet til selskabets datterselskab Unimétal. I øvrigt må beslutningens betragtning 321 læses i lyset af betragtning 319, hvori det anføres, at i de tilfælde, hvor mere end én virksomhed fra en koncern har deltaget i overtrædelserne, rettes denne beslutning til produktionsvirksomheden, da det er produktionsvirksomhederne, der har mest at vinde fra et forudgående kendskab til priser og mængder. I

beslutningens betragtning 321 anvendes dette princip konkret på Unimétal, der angives at være det Usinor Sacilor-datterselskab, der producerer bjælker, samtidig med at det præciseres, at ved beregningen af de bøder, der pålægges Unimétal, tages der hensyn til den adfærd, der er udvist af moderselskabet, som stillede administrativ bistand til rådighed for Poutrelles-udvalget.

599 Det skal under alle omstændigheder bemærkes, at beslutningens betragtning 285 udelukkende vedrører aktiviteterne i Eurofer/Skandinavien-gruppen og følgelig alene omhandler overtrædelsen vedrørende fastsættelse af priser på det danske marked, mens beslutningens betragtning 321 omhandler aktiviteterne i Poutrelles -udvalget. Det fremgår herved af de af Kommissionen afgivne forklaringer under sagens behandling, at forhøjelsen af Unimétal's bøde med 10% som følge af skærpende omstændigheder begrundet med Usinor Sacilor's adfærd kun vedrører den del af bøden, der blev pålagt på grund af udvekslingen af fortrolige oplysninger inden for Poutrelles-udvalget.

600 Hvad angår spørgsmålet om lovligheden af den således foretagne ansvarspålæggelse skal det først bemærkes, at ligesom forbuddet i EF-traktatens artikel 85, stk. 1, er forbuddet i EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, navnlig rettet til »virksomheder«. Det fremgår af Rettes praksis (jf. dommen i sagen Shell mod Kommissionen, præmis 311), at begrebet virksomhed i EF-traktatens artikel 85's forstand skal forstås således, at det betegner en økonomisk enhed bestående af menneskelige, materielle og immaterielle ressourcer, der forfølger et økonomisk mål på lang sigt, og som kan medvirke ved overtrædelser af bestemmelsen (jf. også Domstolens dom af 12.7.1984, sag 170/83, Hydrotherm, Sml. s. 2999, præmis 11, og Rettens dom af 12.1.1995, sag T-102/92, Viho mod Kommissionen, Sml. II, s. 17, præmis 50, stadfæstet ved Domstolens dom af 24.10.1996, sag C-73/95 P, Viho mod Kommissionen, Sml. I, s. 5457, præmis 15-18). Retten finder, at det samme gælder vedrørende EKSF-traktatens artikel 65.

601 I nærværende sag må Usinor Sacilor og dettes 100%-ejede datterselskab Unimétal anses for at udgøre en og samme virksomhed i den sidstnævnte bestemmelses forstand.

602 Endvidere bemærkes, at det følger af Domstolens praksis, at når henses til enheden i den økonomiske gruppe, som et moderselskab og dettes datterselskab udgør, kan datterselskabernes adfærd under visse omstændigheder henføres til moderselskabet, navnlig når datterselskabet på trods af sin status som selvstændig juridisk person ikke frit bestemmer sin adfærd på markedet, men i det væsentlige følger instrukser fra moderselskabet (jf. dommen i sagen ICI mod Kommissionen, præmis 132-135). Det fremgår ligeledes af Rettens praksis, at et selskab, der er ansvarligt for samordningen af en gruppe selskabers adfærd, kan blive draget til ansvar for de overtrædelser, der begås af selskaberne i gruppen, selv om disse ikke er datterselskabet i ordets juridiske forstand (jf. dommen i sagen Shell mod Kommissionen, præmis 312-315).

603 Når henses til det grundlæggende begreb vedrørende økonomisk enhed, som denne retspraksis er baseret på, finder Retten, at denne praksis kan anvendes på den omvendte situation, således som den foreligger under omstændighederne i nærværende sag.

604 Eftersom Usinor Sacilor ved sin administrative funktion som sekretariat gjorde det lettere at begå de overtrædelser, der fandt sted inden for Poutrelles-udvalget, kunne Kommissionen med føje tage hensyn til denne bistand ved fastlæggelsen af den pågældende virksomheds præcise deltagelse og rolle i de omtvistede former for praksis.

605 I øvrigt kunne Kommissionen med føje pålægge datterselskabet Unimétal ansvaret for Usinor Sacilor's adfærd — og ikke omvendt — eftersom det fremgår, at sagsøgeren under de i sagen foreliggende særlige omstændigheder som det datterselskab, der er ansvarligt for produktionen af stålbjælker inden for Usinor Sacilor-koncernen, er hovedgerningsmanden til de begåede overtrædelse og den, der har haft størst fordel af dem, mens moderselskabet begrænsede sig til en underordnet rolle med ydelse af administrativ bistand. Det må herved bemærkes, at sagsøgeren i sine skriftlige indlæg har understreget, at Usinor Sacilor ikke havde nogen beslutningsbeføjelse og ingen adgang til at tage initiativer i forbindelse med selskabets varetagelse af de administrative sekretariatsfunktioner for Poutrelles-udvalget.

606 Det følger af det ovenfor anførte, at sagsøgerens argumenter vedrørende forhøjelsen af bøden under henvisning til den administrative bistand, som Usinor Sacilor ydede til Poutrelles-udvalgets virksomhed, må forkastes som ubegrundede.

[...]

Rettens udøvelse af sin prøvelsesret

655 Det bemærkes, at Retten allerede har annulleret beslutningens artikel 1, for så vidt som det heri fastslås, at sagsøgeren har deltaget i en aftale om opdeling af det italienske marked (jf. præmis 403 ovenfor). Bøden, som Kommissionen har pålagt for denne overtrædelse, er blevet opgjort til 70 600 ECU.

656 Der må i øvrigt af de ovenfor i præmis 422 [3] anførte grunde ses bort fra perioden mellem den 1. juli og den 31. december 1988 ved beregningen af bøden for overtrædelsen vedrørende fastsættelse af priser på det danske marked, hvilket for sagsøgerens vedkommende indebærer en nedsættelse af bøden med 16 800 ECU efter den af Kommissionen anvendte metode.

657 Retten har også annulleret forhøjelsen af den bøde, sagsøgeren blev pålagt, fordi selskabets adfærd angiveligt havde karakter af recidiv, hvilket Kommissionen talmæssigt har opgjort til et beløb på 3 074 200 ECU, af de ovenfor anførte grunde (præmis 581 ff.) [4].

3 — Jf. dommen i sagen Thyssen mod Kommissionen (sag T-141/94, Sml. II, s. 347), præmis 451.
4 — Jf. dommen i sagen Thyssen mod Kommissionen (sag T-141/94, Sml. II, s. 347), præmis 614 ff.

658 Retten har ligeledes annulleret forhøjelsen af den bøde, sagsøgeren blev pålagt under henvisning til den rolle, Usinor Sacilor spillede som initiativtager i forbindelse med harmoniseringen af tillæg (præmis 595 ovenfor). Denne forhøjelse har Kommissionen talmæssigt opgjort til et beløb på 84 000 ECU.

659 Af de grunde, der er anført ovenfor (præmis 615-621) [5], finder Retten endelig, at det samlede beløb af den bøde, der er pålagt for aftalerne og den samordnede praksis vedrørende fastsættelse af priser, skal nedsættes med 15%, fordi Kommissionen i et vist omfang har overvurderet de konkurrencebegrænsende virkninger af de konstaterede overtrædelser. Under hensyn til den allerede nævnte nedsættelse for så vidt angår aftalerne om priser på det danske marked udgør denne nedsættelse 777 800 ECU ifølge den af Kommissionen anvendte beregningsmetode.

660 Såfremt Kommissionens metode anvendes, måtte sagsøgerens bøde således nedsættes med 4 023 400 ECU.

661 Når Retten fastsætter en bøde som led i udøvelsen af sin fulde prøvelsesret, er der i sagens natur ikke tale om en præcis matematisk operation. I øvrigt er Retten ikke bundet af Kommissionens beregninger, men skal foretage sin egen vurdering under hensyntagen til alle sagens omstændigheder.

662 Retten finder, at Kommissionens generelle fremgangsmåde ved fastsættelsen af bødernes niveau (præmis 548 ff. ovenfor) [6] er velbegrundet under hensyn til sagens omstændigheder. De overtrædelser, der består i fastsættelse af priserne og opdeling af markeder, og som udtrykkeligt er forbudt efter traktatens artikel 65, stk. 1, må nemlig betragtes som særlig alvorlige, eftersom de indebærer et direkte indgreb i de væsentlige konkurrenceparametre på det pågældende marked. Endvidere har systemerne for udveksling af fortrolige oplysninger, som er lagt sagsøgeren til last, haft et lignende formål som en opdeling af markederne på grundlag af de traditionelle handelsstrømme. Alle de overtrædelser, der er taget i

5 — Jf. dommen i sagen Thyssen mod Kommissionen (sag T-141/94, Sml. II, s. 347), præmis 640 ff.
6 — Jf. dommen i sagen Thyssen mod Kommissionen (sag T-141/94, Sml. II, s. 347), præmis 577 ff.

betragtning med henblik på bøden, blev begået efter kriseordningens ophør, efter at virksomhederne havde modtaget behørige advarsler. Som det er fastslået af Retten, var det generelle formål med de i sagen omhandlede aftaler og former for praksis netop at hindre eller forstyrre den tilbagevenden til den normale konkurrence, som var følgen af den åbenbare kriseperiodes ophør. Virksomhederne var endvidere bekendt med disse foranstaltningers ulovlige karakter og skjulte dem bevidst for Kommissionen.

663 Under hensyn til det anførte i det hele, samt henset til, at Rådets forordning (EF) nr. 1103/97 af 17. juni 1997 om visse bestemmelser vedrørende indførelsen af euroen (EFT L 162, s. 1) finder anvendelse fra den 1. januar 1999, skal bødens beløb fastsættes til 8 300 000 EUR.

[...]

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Anden Udvidede Afdeling)

1) **Artikel 1 i Kommissionens beslutning 94/215/EKSF af 16. februar 1994 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 vedrørende aftaler og forskellige former for samordnet praksis mellem europæiske producenter af**

stålbjælker annulleres, for så vidt som sagsøgeren heri beskyldes for at have deltaget i en aftale om opdeling af det italienske marked i en periode på tre måneder.

2) Den bøde, der er pålagt sagsøgeren ved artikel 4 i beslutning 94/215/EKSF, fastsættes til et beløb på 8 300 000 EURO.

3) I øvrigt frifindes Kommissionen.

4) Sagsøgeren bærer sine egne sagsomkostninger samt halvdelen af Kommissionens omkostninger. Kommissionen bærer halvdelen af sine egne omkostninger.

Bellamy Potocki Pirrung

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. marts 1999.

H. Jung
Justitssekretær

C.W. Bellamy
Afdelingsformand